

”Danmarks oldtid på 60 minutter”

– indtryk fra et FaF arrangement i den ny *Danmarks Oldtid*

af Jette Rostock

Foreningen af Fagarkæologer (FaF) kunne i maj byde på et arrangement i Nationalmuseets nyåbnede Danmarks Oldtid hvor museumsinspektør Poul Otto Nielsen viste rundt og fortalte om udstillingens idé og tilblivelsesproces. For de fleste deltagere i arrangementet var det første gang de så udstillingen – kun nogle få havde snuset til den ved den officielle åbningshøjtidelighed to uger tidligere. Nedenstående indtryk fra FaF arrangementet er derfor også nogle første indtryk af Danmarks Oldtid.

”Danmarks oldtid på 60 minutter” hedder det på forsiden af Nationalmuseets folder om den ny-opstillede og netop genåbnede udstilling *Danmarks Oldtid*. Torsdag d. 29.maj kunne Foreningen af Fagarkæologers medlemmer så selv deltage i en tidstest. De 20 deltagere i arrangementet havde salene for sig selv – og museumsinspektør Poul Otto Nielsen guidede rundt, med forklaringer omkring udstillingens idé, proces og de konkrete valg og fravalg. Der blev stillet kritiske spørgsmål, stoppet op og diskuteret.

Arrangementet tog sin start i et lyst og roligt, næste smukt rum – rum 0 – hvor museets besøgende introduceres til treperiodesystemet. På tre plancher i henholdsvis grøn, rød og blå kan man læse Christian Jürgen Thomsens ord (omsat til nutidsdansk) i *Ledetraad til nordisk Oldkyndighed* fra 1836 om de tre perioder: sten-, bronze- og jernalder. Farverne på perioderne kører derefter igennem hele udstillingen som en overordnet kode for det kronologiske forløb som udstillingen i det store og hele følger – en god idé som sandsynligvis på et ubevidst plan virker på de besøgende.

Men som flere af arrangementets deltagere bemærkede, så er Thomsen, fortællingerne om ham og hans betydning for hele verdens arkæologi dog ikke egentlig til stede i rum 0 – ikke engang et billede af ham, fx i gang med at vise besøgende rundt, er der. Uden en guide og uden en del forhåndsviden vil den besøgende gå fuldstændig glip af fortællingerne om ham: som Nationalmuseets grundlægger og som foregangsmand for det treperiodesystem som stadig næsten 200 år senere er det kronologiske fundament

i den arkæologiske videnskab. Og dette første rum foregriber det valg udstillingen samlet set udlever. Ligesom Thomsen bliver også menneskene i både oldtiden og den arkæologiske vidensproduktion vanskelige at se for museets besøgende.

Genstandene er i centrum for udstillingen. Og det er virkelig rart at man kan komme tæt på, se og studere, ofte endda gå rundt om dem. Fortællingerne om genstandene, tiden og menneskene er derimod rykket ud på en delikat fortløbende kronologisk planchevæg – og i visse rum sætter store fotomodelleringer stemningen af fx tåget mose, bladløs skov eller bølgede mark. Man får fornemmelsen af at være i en kunst-udstilling hvor oldtidens genstande er kunsten. I rum 2, hvor bl.a. jægerstenalderens figurer og ornamenterede stykker af rav og ben er udstillet, havde arrangementets deltagere en lille diskussion over problematikken kunstudstilling kontra kultur-historisk udstilling – og om hvorvidt eller ej mange af oldtidens genstande faktisk også dengang havde en position i tråd med hvad vi i dag forstår ved kunst?

Kunst, magi og det religiøse synes i hvert fald at være det gennemgående tema for hele *Danmarks Oldtid*. Menneskene selv og deres daglige liv – herunder de skabende og religiøse aktiviteter – forsvinder dog ligesom i den pæne og æstetiske fremvisning af genstande. Et indtryk nogle af arrangementets deltagere påpegede.

Dette bliver særdeles tydeligt i rum 5 hvor det neolitiske megalitbyggeri og de store rituelle samlingspladser er på programmet. Den besøgende får ikke

noget indtryk af kraftpræstationerne, organisatorisk og ingeniørmæssigt, bag disse aktiviteter – indser måske ikke engang at der er tale om bygningsværker, arkitektur. I monterne er de flotte kar og de fint forarbejdede stenredskaber opstillet, men menneskene der lavede dem, mødtes, gravede, fældede træer, flyttede sten og i det hele taget gjorde, socialt og rituelt, kommer ikke rigtig frem. Selv inden for udstillingens koncept ville nogle flere forklarende plancher og en stemningsfuld fotomodellering, i tråd med andre af udstillingens rum, have gjort underværker – rummet er stort, føles påfaldende bart og det er tydeligt at her er der gået på kompromis og sparet ret meget for meget på pengene. En ting som også Poul Otto Nielsen ærgrede sig over.

I konceptet for udstillingen har man helt bevidst lagt fokus på genstandene og fravalgt rekonstruktioner og menneskefremstillinger. Poul Otto Nielsen fortalte at dette valg bl.a. er udtryk for en slags respekt for fortidens mennesker – et ønske om at lade genstandene ligesom tale for sig selv og ikke lægge alt for mange tolkninger ned over materialet. Denne etik og æstetik blev kommenteret af flere af arrangementets deltagere for også i valget af genstande ligger der en tolkning. I og ved de neolitiske megalitter og på samlingspladserne er der jo fundet mængder af både menneske- og dyreknoget, men i udstillingsmontrerne er de ikke. Disse knogler har altså ikke mulighed for at komme til orde i udstillingen – til trods for at de i allerhøjeste grad må have indgået i de neolitiske menneskers sociale og rituelle liv. De er blevet båret frem, lagt ned, flyttet rundt på og sorteret – ligesom karrene, stenredskaberne og monumenterne har de været genstand for og taget del i de neolitiske menneskers aktiviteter. Men i udstillingen er knoglerne alligevel

sorteret fra, blevet til ikke-genstande – skrevet ud af historien. Valg og fravalg er også tolkninger. Og uden en guide eller en del forhåndsviden vil den besøgende gå glip af væsentlig viden om i hvert fald menneske- og dyreknogeternes betydning i de neolitiske menneskers sociale aktiviteter.

Udstillingen og de spændende fortællinger om fortiden vil dog med tiden blive understøttet af information på Nationalmuseets hjemmeside, fortalte Poul Otto Nielsen. Men der er ingen planer om at opstille computere i udstillingen. Flere af arrangementets deltagere efterlyste derfor noget bærbart informationsmateriale som besøgende vil kunne tage med rundt i udstillingen.

At de besøgende vil få lyst til at sætte sig med lidt læsestof er ikke usandsynligt – i den nye udstilling er der nemlig givet rum og siddepladser til både læse- og tænkepauser. Og rigtig mange rum indbyder til stille at nyde rummets æstetik og genstandene i monterne. Monterne giver dog et vist genskin, men man kan læne sig ind over dem og presse næsen mod ruden – uden at alarmen lyder og opsynsbetjentene kommer efter med andet end bløde pudseklude.

Med en slutspurt hen over jernalder og vikingetid – som derfor i skrivende stund står ret sammenflydende grålig – lykkedes det FaF-arrangementets deltagere at komme igennem *Danmarks Oldtid* på kun dobbelt så lang tid som Nationalmuseets folder anslår. 120 minutter tog besøget. Og bagefter – over en bid brød og i selskab med Poul Otto Nielsen og hinanden – fortsatte diskussionen om både den ny *Danmarks Oldtid* og dansk arkæologi.

Tak for et godt arrangement!